

Elinvoimakeskus

KIPSI 2.0 –hankkeen tulokset – paljonko kipsiä levitettiin ja miten se vaikuttaa Itämereen?

JÄMÄ-hankkeen loppuseminaari

30.9.2026

Sisältö

- KIPSI-hankkeet 2020-2025
- Kipsinlevitykset
- Vaikutukset
- Kipsinlevitystoiminta
- Johtopäätökset

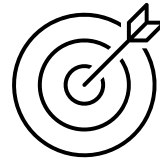
Kipsikäsitelty pelto Lohtajalla keväällä 2023 © Mats Willner

KIPSI –hankkeet 2020 - 2025

Tausta

- KIPSI-hanke käynnistyi Saaristomeren valuma-alueella vuonna 2020
- Laajeni muille merialueille vuonna 2022 KIPSI 2.0 -hankkeen muodossa
- Hankkeet päättyivät vuonna 2025

Tavoite

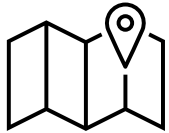
- Vähentää Itämereen kohdistuvaa ravinnekuormitusta
- Molempien hankealueiden levitystavoite 50 000 ha
- Eli yhteensä 100 000 ha vuoden 2025 loppuun mennessä

Rahoitus

- Saaristomeren KIPSI-hanketta toteutettiin kansallisen rahoituksen turvin
- KIPSI 2.0 –hanketta toteutettiin EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) - rahoituksen avulla

Kipsinlevityksen tukiprosessi

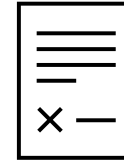
Lohkoaineiston päivitys

- Lohkoaineisto päivitetään vuosittain
- Tukikelpoisuus tarkastetaan ja luokitellaan lohkokohtaisesti
- Tukea ei voi hakea mm. Luomulohkoille tai järvien valuma-alueille

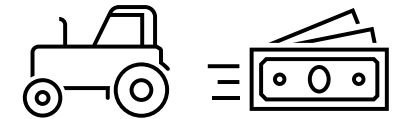
Sähköinen tukihaiku

- Valmis aineisto viedään Aluehallinnon sähköiseen hakupalveluun
- Viljelijä kirjautuu palveluun vahvan tunnistautumisen turvin
- Hakemus saapuu Elinvoimakeskukseen kirjaamoon

Hakemusten käsittely

- Hakemukset käsitellään Elinvoimakeskuksen asiantuntijoiden toimesta
- Päätökset perustuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön (mm. kipsiasetus)

Levitys ja laskutus

- Viljelijä sopii levityksestä pääurakoitsijan kanssa
- Levitysurakoitsija toteuttaa levityksen ja pääurakoitsija laskuttaa Elinvoimakeskusta
 - Viljelijälle verovapaa ja ilmainen palvelu

Levitykset 2020 - 2025

Levitykset Suomessa

- Kipsiä levitetty yhteensä 83 539 ha (2020-2025)
- Tällä hetkellä lähennellään 90 000 ha
- Eniten kipsiä on levitetty Salossa

Levitykset KIPSI 2.0

- Kipsiä levitetty 52 753 ha
- Keväällä 2026 levitettiin jäljelle jääneitä päätöksiä
- 53 000 ha raja ylittyi keväällä

Tavoitteet

- Saaristomeren levitystavoite jäi saavuttamatta, mutta työ jatkuu edelleen
- KIPSI 2.0 levitystavoite ylittyi syksyllä 2025

Tilanne Pohjanmaalla

- Pohjois-Pohjanmaa hyvin edustettuna valtakunnallisessa vertailussa
- Eniten kipsiä levitetty Tyrnävällä

Top 20 kunnat Suomessa

	Kunta	Levitetty (ha)
1	Salo	6847
2	Tyrnävä	5761
3	Loimaa	4274
4	Pöytyä	3526
5	Vöyri	2567
6	Kouvola	2510
7	Uusikaarlepyy	2073
8	Lieto	1855
9	Sauvo	1783
10	Isokyrö	1590
11	Liminka	1584
12	Kemiönsaari	1545
13	Mynämäki	1478
14	Koski TL	1455
15	Kokkola	1449
16	Somero	1448
17	Paimio	1394
18	Marttila	1334
19	Masku	1297
20	Mustasaari	1281

Top 20 Pohjanmaan maakunnissa

	Kunta	Maakunta	Levitetty (ha)
1	Tyrnävä	Pohjois-Pohjanmaa	5761
2	Vöyri	Pohjanmaa	2567
3	Uusikaarlepyy	Pohjanmaa	2073
4	Isokyrö	Etelä-Pohjanmaa	1590
5	Liminka	Pohjois-Pohjanmaa	1584
6	Kokkola	Keski-Pohjanmaa	1449
7	Mustasaari	Pohjanmaa	1281
8	Kauhava	Etelä-Pohjanmaa	1214
9	Seinäjoki	Etelä-Pohjanmaa	1192
10	Närpiö	Pohjanmaa	1121
11	Kalajoki	Pohjois-Pohjanmaa	1077
12	Lapua	Etelä-Pohjanmaa	969
13	Kurikka	Etelä-Pohjanmaa	872
14	Vaasa	Pohjanmaa	838
15	Maalahti	Pohjanmaa	746
16	Ilmajoki	Pohjois-Pohjanmaa	697
17	Lumijoki	Pohjois-Pohjanmaa	613
18	Ylivieska	Pohjois-Pohjanmaa	594
19	Kannus	Keski-Pohjanmaa	590
20	Siikajoki	Pohjois-Pohjanmaa	555

Tilanne 26.8.2026

Levitykset 2020 - 2025

- **Kiinnostus** ollut **suurinta Varsinais-Suomessa** sekä **Pohjanmaalla** (suhteessa tukikelpoiseen alaan)
- Kipsinlevityksen osuudet vaihtelevat 0-16,5 % välillä (tukikelpoisesta alasta)
- Kipsinlevityksen **vaikutukset kestävät** arviolta **5 vuotta**, jonka jälkeen käsittely on tarpeen uusia
 - Paljon on jo tehty, mutta levitykseen soveltuvaa alaa on vielä runsaasti jäljellä!
- Valtion tukemat **levitykset päättyivät Pohjanmaan maakunnissa keväällä 2026**, mutta maakunnassa edelleen **suuri kiinnostus** ja **tarve** peltojen kipsikäsittelylle

Hankealueella toteutetut levitykset

Maakunta	Tukikelpoinen (ha)	Levitetty (ha)	Levitetty (%)	Ei sovellu (ha)
Varsinais-Suomi	222 404	36 743	16,5 %	78 299
Pohjanmaa	83 745	9 676	11,6 %	46 229
Päijät-Häme	28 044	2 445	8,7 %	26 377
Pohjois-Pohjanmaa	136 720	11 368	8,3 %	83 456
Satakunta	79 126	6 020	7,6 %	57 937
Kanta-Häme	28 938	2 088	7,2 %	20 448
Kymenlaakso	43 140	2 951	6,8 %	23 949
Uusimaa	95 314	6 390	6,7 %	86 966
Keski-Pohjanmaa	36 225	2 385	6,6 %	22 915
Pirkanmaa	25 873	1 321	5,1 %	15 655
Etelä-Pohjanmaa	164 561	7 089	4,3 %	93 714
Ahvenanmaa*	8 880	0	0,0 %	8 910
Etelä-Karjala	12	0	0,0 %	1 320

*= Ahvenanmaan ei kuulu Saaristomeren KIPSI-hankkeen tai KIPSI 2.0 –hankkeen alueeseen

Vesistökohtaiset levitykset

- **Temmesjoen** valuma-alueella **levitetty** kipsiä **jopa 43 %** tukikelpoisesta peltoalasta! → Kyseessä suurin % Suomessa?
- Vuoden 2022 tukihaku aiheutti hakemustulvan KIPSI 2.0 –hankkeen alueella → **Tukialuetta jouduttiin karsimaan**
- Esim. Siikajoki, Pyhäjoki, Pattijoki, Lumijoki ja Lestijoki jäivät tukikelpoisen alueen ulkopuolelle
- Pohjois-Pohjanmaalla **tukikelpoisena** säilyivät **Temmesjoki** ja **Kalajoki**
- KIPSI 2.0 –hankealueen **vesistöseurannat toteutetaan Pohjanmaan maakunnissa** Perhonjoen, Lohtajanjoen sekä Temmesjoen valuma-alueilla → **jatkuvatoimista seurantaa** sekä **tiheä näytteenotto**

	Tukikelpoinen (ha)	Levitetty (ha)	Levitetty (%)	Ei sovellu (ha)
Temmesjoki**	16 709	7 191	43,0	4 108
Siikajoki*	32 926	825	2,5	10 220
Pyhäjoki*	23 475	44	0,2	16 456
Kalajoki	29 996	1 949	6,5	38 412
Lestijoki*	12 231	259	2,1	2 876
Lohtajanjoki**	1 988	575	28,9	396
Perhonjoki**	14 607	317	2,2	14 218

*= Kipsinlevityksen tukihaku sulkeutui alueella vuoden 2022 jälkeen.
Levitykset jatkuivat vuoden 2022 tehtyjen tukipäätöksien voimassaoloajan puitteissa

**= Alueella kipsinlevityksen vedenlaadun seurantaa

Merialuekohtaiset levitykset ja vaikutusarvio

- Elinvoimakeskus kerää ja toimittaa **vuosittaiset levitystilastot** Suomen ympäristökeskuksen (Syke) käyttöön
- Syke suorittaa mm. Vemala-mallinnukseen perustuvia **merialuekohtaisia kuormitusvähenemän** arvioita
- Perämeren merialueella** levitetty yhteensä **18 061 ha** kipsiä vuoden 2025 loppuun mennessä
- Levitykset **vähentäneet** fosforikuormaa arviolta **noin 21,7 tonnia** (2022-2025) → keskimäärin noin 5,4 tonnia vuodessa
- Suurin arvioitu vuosittainen P vähenemä 9,5 t (2022)
- Perämeren fosforikuormitus noin 1 531 t/v^{a)} → 2022 vähenemä noin 0,6 % kokonaiskuormituksesta (tavoite 9 %) → reilu 2,2 % maatalouden arvioidusta hajakuormituksesta^{b)}

Lähde: ^{a)} Merenhoidon ympäristötavoitteiden tarkistaminen 2024.Tausta-asiakirja merenhoidon kolmannen toimeenpanokierroksen ensimmäiseen osaan ja Antti Räike, ^{b)} KATOT-hanke

30.9.2026

Taulukko 1. Pelloilta tuleva kokonaisfosforihuuhtouma eri merialueiden valuma-alueilla (Lähde: Vemala-malli TP 2020–2025).

	Suomenlahti	Saaristomeri	Selkämeri	Merenkurkku	Perämeri
Lähtökuormitus (kg/ha)	1,068	1,375	1,064	0,765	1,040

Taulukko 2. Kipsikäsitelty peltoala hehtaareina merialueittain ja vuosittain.

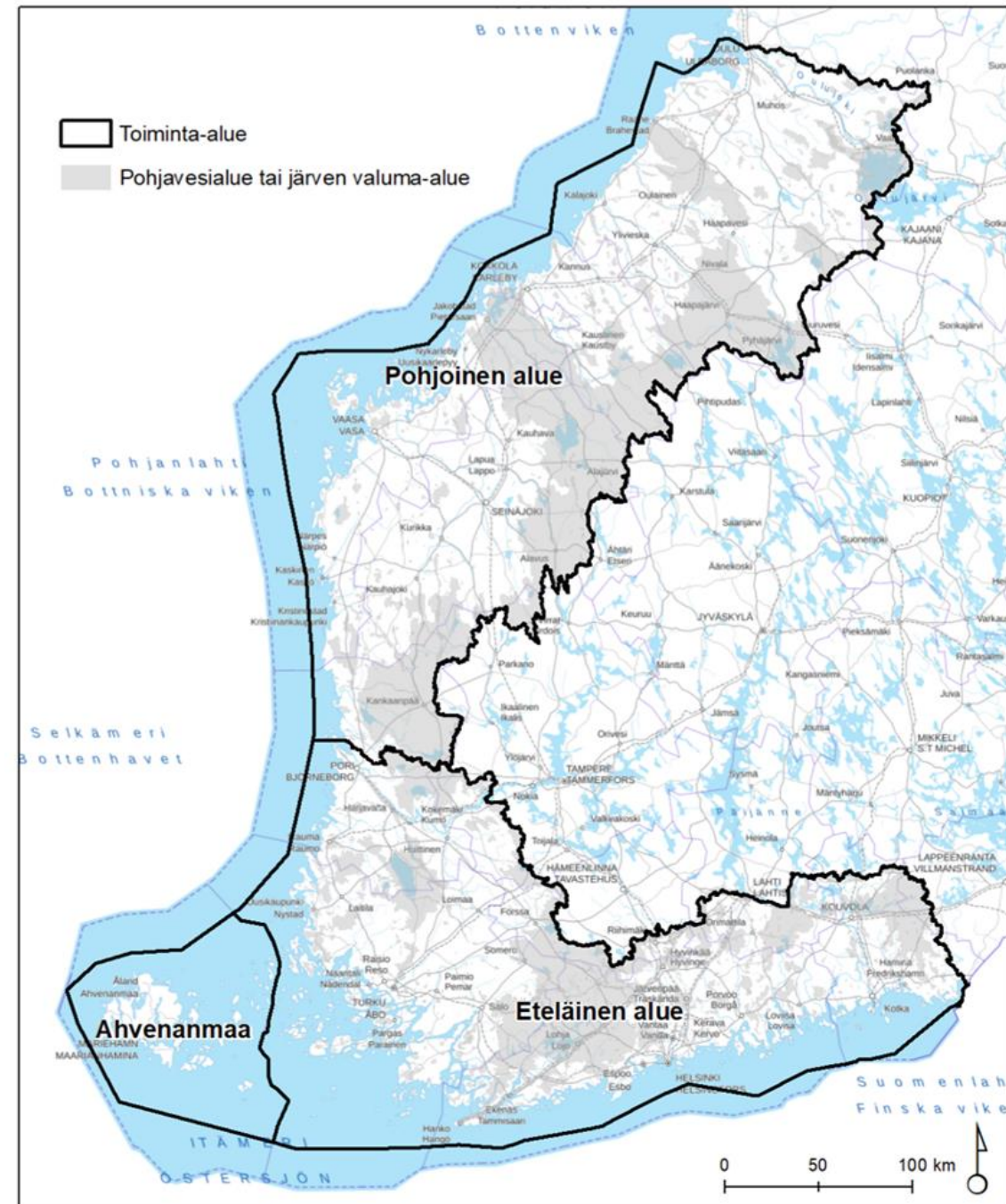
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Suomenlahti			2 451	1 846	2 248	3 758	10 303
Saaristomeri	8 698	8 173	5 036	2 358	2 302	3 314	29 881
Selkämeri			3 875	3 671	3 225	4 375	15 147
Merenkurkku			4 158	2 891	1 481	1 617	10 147
Perämeri			5 836	5 155	4 049	3 021	18 061
Yhteensä	8 698	8 173	21 356	15 922	13 305	16 085	83 539

Taulukko 3. Arvio kipsin tuottamasta kuormitusvähenemästä fosforitonneina.

Merialue	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Yhteensä
Suomenlahti			4,1	2,7	2,2	1,5	10,4
Saaristomeri	20,4	18,8	10,9	4,4	2,9	1,7	59,0
Selkämeri			6,5	5,3	3,1	1,7	16,5
Merenkurkku			5,0	3,0	1,0	0,5	9,4
Perämeri			9,5	7,2	3,8	1,1	21,7
Yhteensä	20,4	18,8	35,9	22,5	13,1	6,4	117,1

Nykyinen kipsinlevitystoiminta

- Hanketoiminta päättyi, mutta **kipsinlevitykset jatkuvat** osana **kipsinlevitystoimintaa**
- Toimintaa koordinoi keskitetysti Lounais-Suomen Elinvoimakeskus
- Vanha **hankealue jaettu kahtia** → Pohjoinen & Eteläinen toiminta-alue
- Myös **Ahvenanmaa lisätty** toiminta-alueeseen, mutta siellä toimiminen **vaatii mm. lakimuutoksia**
- Kipsinlevityksiä koskeva **sopimus voimassa koko alueella**, mutta rahoitus mahdollistaa levitykset ainoastaan eteläisellä alueella
- **Pohjanmaalla** toteutettavat **levitykset vaatisivat** ulkopuolisen **lisärahoituksen**

Paljon, mutta ei riittävästi

- Peltojen kipsikäsittely **vähentää** Itämereen kohdistuvaa ravinnehuuhtoutumaa
- Levitykset **vähentäneet** Perämeren P t/v huuhtoutumaa **keskimäärin** noin **0,4 %** (2022-2025) → ei yksinään riitä saavuttamaan 9 % tavoitetta
- **Kipsin rinnalle** vaaditaan **muita tehokkaita P kuormitusta vähentäviä vesiensuojelumenetelmiä**
- **Kipsin** käyttöä tulisi **edistää ja laajentaa**, mutta **haasteena rahoitus**
- KIPSI 2.0 –hankerahoituksen **päättyminen jätti** Pohjanmaan maakuntiin **kipsin mentävän aukon** → mitä tilalle? Tai mistä rahat – koska kiinnostuksesta se ei jää kiinni

Kipsin levitys pellolle vähentää Itämeren rehevöitymistä

Kiitoksia ja olkaa ihmeessä yhteydessä!

Kipsin levitys ja kipsin soveltuvuus:

Niklas Grönroos, erityisasiantuntija, puh. 0295 022 122,
niklas.gronroos@elinvoimakeskus.fi

Seuranta ja tutkimus:

Mats Willner, erityisasiantuntija, puh. 0295 022 138,
mats.willner@elinvoimakeskus.fi

Kipsinlevitystoiminta:

Minna Kolari, projektipäällikkö, puh. 0295 025 062,
minna.kolari@elinvoimakeskus.fi

Meihin saa yhteyttä osoitteessa kipsi@elinvoimakeskus.fi

Lisätietoa: www.elinvoimakeskus.fi/kipsinlevitys

**Euroopan unionin
rahoittama**
NextGenerationEU

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment